

половых желез. Разработанное устройство позволяет достоверно сократить время, затрачиваемое на взятие эякулятов до 8,72-9,75 мин. и уменьшает количество неудачных проб сделать садку.

Ключевые слова: жеребец, сперма, искусственная вагина, температура.

EFFICIENCY OF MODERNIZED PATENT-PROTECTED BIOTECHNOLOGY EQUIPMENT FOR RECEIVING SEMEN OF STALLIONS

Sushko O. B., Institute of Animal Science NAAS of Ukraine

Developed modernized artificial vagina for the taking of ejaculates in horses that can be used with factory sire breeds horses. The design provides long artificial vagina 40 minutes maintaining the necessary time for the manifestation of ejaculation reflex temperature. Artificial vagina can get sperm from the filtered gel. The developed device allows significantly reduce the time for taking ejaculates to 8,72-9,75 min. and reduces the number of failed attempts.

Key words: stallion, sperm, artificial vagina, temperature.

УДК: 636.1.034.082.25

МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ КОБИЛ НОВООЛЕКСАНДРІВСЬКОЇ ВАГОВОЗНОЇ ПОРОДИ

Тарадайко А. П., асп.⁶

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Встановлено, що кобили кумисної ферми Дібрівського кінного заводу №62 мають високу індивідуальну мінливість за показниками молочної продуктивності. Визначено, що серед кобил цього господарства найкраща молочна продуктивність за результатами контрольних доїнь була в кобили Рослинки 1993 р.н. – 1879,4 л. Найменш молочною була кобила Рулетка 2005 р.н., – 505,2. Середня молочна продуктивність кобил по дійному табуно у 2009 році була 1236 л.

Ключові слова: **молочна продуктивність, індивідуальний надій, кобили, новоолександрівська вагвозна порода, контрольне доїння**

Людство одомашнило коня значно пізніше за інших сільськогосподарських тварин. І сьогодні уже не можна однозначно стверджувати, як саме в первіснообщинному суспільстві їх використовували спочатку – як робочих тварин, їздових чи продуктивних. Але достеменно відомо, що уже в V ст до н.е кочові племена скіфів (в яких, до речі процвітав культ коня) готували з кобилячого молока дивовижний напій – кумис, про що свідчать записи Геродота в його “Історії греко-персидських воєн”. Згадка про використання кобилячого молока для приготування кумису зустрічається в історичних джерелах стародавнього Китаю, а на Близькому Сході лікар Абу-Алі-Ібн-Сіна (більш відомий як Авіцена) майже 1000 років назад вилікував кумисом візіря Сухайлія, який страждав від сечокам’яної хвороби [4].

В країнах Азії молочне конярство сьогодні є провідною галуззю тваринництва. Виведені молочні породи та створені спеціалізовані лінії, кобили яких мають досить високу молочну продуктивність. Дане молоко реалізують у вигляді куми-

⁶ Науковий керівник – к. с.-г. н., професор Гопка Б. М.

су, сухого і згущеного молока та продуктів для дитячого харчування, а також в косметичній промисловості. Потенційно від кобили можна отримувати 15-20 л молока на добу, що дорівнює високій молочній продуктивності корів [2, 6]. Абсолютно рекордну кількість молока отримано від кобили Рябінки радянської ваговної породи – 6173 кг [3] та, за останніми даними, від латвійської ваговної Біше – 7007 л.

Кумисні ферми постійної дії є в Башкирії, Казахстані, а також в інших країнах Середньої Азії. На Україні виробництво кумису має сезонний характер. Довгий час кумисні ферми були в господарстві “Зеленогірське” Автономної Республіки Крим та в Новоолександрівському кінному заводі, де була виведена на основі російського ваговоза єдина вітчизняна порода коней, яка отримала свою назву від місця її створення – новоолександрівська.

З 1982 року в Дібрівському кінному заводі на базі ваговозного відділення було створено кумисну ферму, яка діє і на сьогоднішній день. Укомплектована вона кобилами саме новоолександрівської ваговної породи і вони гарно зарекомендували себе як молочні тварини.

Метою досліджень було узагальнити та доповнити дані, що стосуються молочної продуктивності кобил новоолександрівської ваговної породи.

Методика дослідження. В даній роботі наведено результати дослідження, яке проводилось на Дібрівському кінному заводі № 62 протягом п’яти місяців лактації в період з 1 травня по 30 вересня 2009 року. На фермі лактувало 19 кобил новоолександрівської ваговної породи

Годівля та утримання в усіх тварин були однакові. Контрольне доїння проводилось в кінці кожного місяця лактації. Доять кобил на кумисні фермі цього господарства через кожні дві години три рази на добу: о 6-ій годині від кобил відлучають лошат, о 8:00 відбувається перше доїння, а друге і третє о 10:00 та о 12:00. З 1 вересня на фермі кобил традиційно переводять на дворазове доїння: о 9:00 та о 12:00 годинах. Кобил доять мало у зв’язку з тим, що господарство має статус кінзаводу по новоолександрівській ваговній породі і значний прибуток воно отримує від реалізації племінного молодняка. В конярстві існує тенденція, що чим довше лоша знаходиться на підсосі біля матері, тим краще розвиваються його лінійні параметри. В зв’язку з цим молодняк у конярстві відлучають не раніше шести місяців після народження. Тому, щоб не втратити якість молодняка експериментальним шляхом було обрано саме такий режим доїння.

Результати досліджень. Довгий час молочна продуктивність кобил залишалась недостатньо вивченою. Більш детально висвітлювалося дане питання у наукових працях вчених другої половини ХХ ст. Майже всю свою наукову діяльність вивченню молочної продуктивності присвятили такі вчені як І. А. Сайгін, К. І. Дуйсембаєв, О. Є. Гладкова. Вперше об’єктивно правильну характеристику добової молочної продуктивності кобил казахської породи дав К. А. Овчинников. В 1937 р. під керівництвом професора І. А. Сайгіна на Башкирській дослідній станції тваринництва було організовано індивідуальний щодакдний облік молока дійних кобил [5].

Кількість надоєного товарного молока за добу від дібрівських кобил наведено у таблиці.

Як бачимо, дійні кобили кумисної ферми не вирівняні за молочною продуктивністю. Добовий надій має високу варіабельність. Це можна пояснити тим, що на Дібрівському кінному заводі до дійного табуна потрапляють усі вижереблені кобили, лошатам яких на 1 травня виповнилося не менше місяця. Тобто спеціальний відбір тварин за молочностю тут майже не проводять в зв’язку з малочисленим поголів’ям коней новоолександрівської ваговної породи. Кобил вибрако-

вують з дійного табуна в тому випадку, якщо вони дві лактації підряд давали стабільно мало молока, за станом здоров'я або якщо кобила більше трьох років підряд була холостою. Найнижчу молочну продуктивність мали кобили Релігія, Рулетка та Руслана. Слід зазначити, що усі три кобили 2005 року народження, тобто в 2009 році була їх перша лактація. І якщо кобила Релігія мала спокійний врівноважений темперамент і досить легко привчилася до доїння, то інші її ровесниці мали неспокійний неврайнований темперамент і вкрай важко привчалися до доїльного апарату та негативно реагували на масаж вимені.

В таблиці не вказаний добовий надій Рулетки і Руслани за червень. Це пояснюється підвищеною стресочутливістю даних тварин, неспокійним темпераментом. В день контрольного доїння, як правило, кобили знаходяться в доїльній залі дещо триваліший час. І це відповідно відображається на поведінці тварин. Деякі з них, особливо молоді, різко негативно реагують на зміну звичного режиму доїння. Як видно з результатів контрольних доїнь, лише в кінці лактації ці кобили проявили свою потенційну молочність.

Результати контрольних доїнь кобил новоолександрівської ваговозної породи за 2009 рік, л

№ п/п	Кличка	Місяці лактації					надій за 5 міс. лактації
		травень	червень	липень	серпень	вересень	
1.	Бариня	1,4	2,55	1,9	1,3	3,1	1248,4
2.	Жакліна	2,0	2,0	2,8	3,6	3,4	1565,6
3.	Жаринка	2,3	3,0	2,5	2,2	1,45	1402,0
4.	Корона	1,25	2,8	1,85	1,6	1,15	1056,8
5.	Релігія	0,9	1,6	1,35	0,8	1,05	696,2
6.	Репутація	3,2	3,3	1,5	1,05	1,15	1247,0
7.	Резьба	1,6	4,45	1,6	1,35	1,65	1296,2
8.	Розга	1,6	2,5	1,1	1,3	1,0	916,0
9.	Розіта	1,7	3,3	1,25	1,45	1,1	1073,6
10.	Розрубка	1,8	3,05	2,3	1,8	2,8	1439,6
11.	Рослинка	4,1	2,0	3,6	3,15	2,45	1879,4
12.	Рулетка	0,75	-	0,55	0,5	2,35	505,2
13.	Руслана	1,05	-	0,85	0,75	1,6	520,6
14.	Рябінка	2,6	3,9	2,9	2,6	2,4	1770,0
15.	Техніка	1,5	1,1	1,8	1,2	1,3	846,0
16.	Точка	3,1	3,05	2,0	1,15	1,65	1339,0
17.	Травка	1,95	4,0	1,9	1,3	1,65	1316,6
18.	Фата	2,4	3,85	2,25	1,4	2,55	1518,2
19.	Фібра	3,8	4,55	3,0	2,5	1,25	1849,2
Середня молочна продуктивність по дійному табуну							1236,1±96,28

По різному кобили реагували на зміну режиму доїння у вересні: якщо у кобил з середніми показниками надою протягом попередніх місяців лактації молочна продуктивність мала незначні зміни, то у високопродуктивних тварин (Фібра, Жаринка, Рослинка, Рябінка) надій помітно зменшився. Наприклад, кобила Фібра одна з найбільш високопродуктивних у табуні, але у вересні її продуктивність становила лише 1,25 л молока на добу, тоді як у червні від неї було отримано 4,55 л товарного молока.

За результатами контрольних доїнь усіх кобил кумисної ферми можна розділити на три групи:

- низькопродуктивні – це кобили, молочна продуктивність яких за лактацію була менше 1000 л. Таких кобил в табуні п'ять: Релігія, Техніка, Розга, Рулетка та Руслана;

- кобили з середньою молочною продуктивністю, у яких цей показник коливається в межах від 1000 до 1500 л. молока за лактацію. Це найбільша за чисельністю група кобил – їх 9 голів: це Корона, Бариня, Різьба, Репутація, Жаринка, Розіта, Точка, Травка, Розрубка;

- високопродуктивні кобили з надоем більше 1500 л за лактацію. В цю групу входять кобили Жакліна, Фібра, Фата, Рябінка та Рослінка.

Низькі показники надоїв окремих тварин можна пояснити віком, як уже зазначалося вище. Також малий надій отримано від кобили Розги 2003 р.н. У 2009 році в неї також була перша лактація, так як попередні два роки вона прохолостіла.

Кобила Техніка 1996 р.н. навпаки, старшого віку. Згідно з документацією первинного зоотехнічного обліку кумисної ферми, в попередні роки вона відрізнялася високими надоями молока. Але у 2007 році у неї було захворювання молочної залози – мастит – після чого молочна продуктивність її стала різко знижуватись.

Висновки та пропозиції. Виходячи з вищесказаного можна стверджувати, що середня молочна продуктивність кобил новоолександрівської вагозної породи кумисної ферми Дібрівського кінного заводу знаходиться в межах 1500 л за п'ять місяців лактації. Індивідуальна молочність кобил в господарстві має високу мінливість і коливається від 487 л у кобили Рулетки до 1879 л у кобили Рослінки. Тобто можна стверджувати, що кобили новоолександрівської вагозної породи мають потенційно високу молочну продуктивність. Ю.М. Бармінцев наводить наступні показники середньої молочної продуктивності кобил різних порід: радянська вагозна – 2297 л, киргизька – 1937 л, башкирська – 1730л, казахська типу джабе – 2173л молока за п'ять місяців лактації [1].

Щоб поліпшити загальну молочність кобил у табуні, слід кобилок від високопродуктивних тварин не реалізовувати у якості племінного молодняка, а залишати для власного ремонту поголів'я кумисної ферми.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Бармінцев Ю. Н. Мясное и молочное коневодство / Ю. Н. Бармінцев – М.: Сельхозиздат, 1963. – 223 с.
2. Гладкова Е. Е. Совершенствование технологи производства молока и выращивания жеребят на кумысной ферме в условиях конюшенного содержания лошадей : автореф. дисс. ... канд. с-х наук / Е.Е. Гладкова. – ВНИИК, 1990. – 24 с.
3. Гопка Б. М. Конярство / Б. М. Гопка, М. П. Хоменко, П. М. Павленко – К.: Вища освіта, 2004. – 230 с.
4. Лазарев Д. Кумысоделие / Д. Лазарев // Коневодство и конный спорт. – 2002. – № 1. – С. 35-36.
5. Сайгин И. А. Кобылье молоко, его использование для кумысолечения / И. А. Сайгин – М.: Россельхозиздат, 1966. – 184 с.
6. Слинько В. Г. Технологія приготування кумисув умовах Дібрівського кінного заводу № 62 та його лікувальне значення / В. Г. Слинько, О. М. Бондаренко, В. Є. Усачов [та ін.] // Збірник наукових праць Поділ. держ. аграр. ун-ту. – Кам'янець-Подільський, 2012. – Вип. 20. – С. 254–257.

МОЛОЧНАЯ ПРОДУКТИВНОСТЬ КОБЫЛ НОВООЛЕКСАНДРОВСКОЙ ВАГОВОЗНОЙ ПОРОДЫ

Тарадайко А. П., Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

Установлено, что кобылы кумысной фермы Дубровского конного завода № 62 имеют высокую индивидуальную изменчивость за показателями молочной продуктивности. Определено, что среди кобыл этого хозяйства наивысшая молочная продуктивность за результатами контрольных доек была в кобылы Рослынки 1993 г.р. – 1879,4 л. Наименее молочной была кобыла Рулетка 2005 г.р., – 505,2. Средняя молочная продуктивность кобыл по дойному табуну у 2009 году была 1236 л.

Ключевые слова: молочная продуктивность, индивидуальный надой, кобылы, новоолександровская вагозная порода, контрольное доение.

MILK PRODUCTION MARES NEW-ALEXANDRIAN CART HORSE BREED

Taradayko A. P., National University of bioresources and nature management of Ukraine

Established that the mare kumysnoyi Dibrivvskoho Farm Stud Farm №62 have high individual variability in terms of milk production. Determined that among the best mares of the farm milk yield on the results of milking mares Roslyncy was born in 1993 - 1879.4 liters. The least milk Rulyetka mare was born in 2005 - 505.2 l. The average milk yield in dairy herd of mares in 2009 was 1236 l.

Key words: milk production, individual hopes, mare, new-alexandrian cart horse, milking control.

УДК 636.1.082

КОНЦЕПЦІЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ГЕНОФОНДУ, ЕФЕКТИВНА ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ ТА ГЕНЕРАЦІЙНИЙ ІНТЕРВАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ВЕРХОВОЇ ПОРОДИ КОНЕЙ

Ткачова І. В., к. с.-г. н.

Інститут тваринництва НААН

Обґрунтовано концепцію збереження генофонду порід коней в контексті популяційної генетики і планування селекційного процесу, що включає аналіз структури популяції, визначення генераційного інтервалу та ефективної чисельності популяції, обсяг чистопорідного розведення і поліпшуючого схрещування. Встановлено частку жеребців вихідних порід (чистокровної верхової і західно-європейських) і обсяг схрещування відповідно рекомендацій програми селекції.

Встановлено генераційний інтервал для української верхової породи - $10,24 \pm 0,73$ років та ефективну чисельність популяції, що впливає на еволюцію породи - 344,8 голів (28 жеребців і 317 кобил).

Ключові слова: коні, українська верхова, селекція, генофонд, ефективна чисельність популяції, генераційний інтервал.

Вперше питання щодо збереження рідких та зникаючих порід сільськогосподарських тварин було порушено російським генетиком О. С. Серебровським у 1928 році, а у 1946 році на першій сесії Консультативного комітету з сільського